

Σάββας Στρούμπος

Το πιο νοσηρό σημείο των εκλογών είναι η μεγάλη άνοδος των φασιστικών και ακροδεξιών μορφωμάτων

Οι άνθρωποι που πλήττονται θα πρέπει να αισθάνονται ότι έχουν δίπλα τους δυνάμεις του κοινωνικού και ταξικού κινήματος

Ειρήνη Δρίβα

02/07/2023

Κάθε φορά που συνομιλώ με τον σκηνοθέτη και ηθοποιό, Σάββα Στρούμπο, γοητεύομαι από τον τρόπο που ο ίδιος έχει επιλέξει να στέκεται απέναντι στη ζωή και την τέχνη. Απόφοιτος του Εθνικού Θεάτρου με μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο του Exeter της Αγγλίας, ο Σάββας Στρούμπος είναι από τους λίγους δημιουργούς που μπορεί να υπερασπιστεί, αν κι είμαι σίγουρη πως αυτό δεν θα του αρέσει καθόλου, τον τίτλο του διανοούμενου και του σύγχρονου φιλοσόφου. Είναι η οξυδέρκεια του να παρατηρεί τα πράγματα. Το αποτύπωμα ενός ανθρώπου με βαθιά γνώση της θεατρικής τέχνης αποδεσμευμένο από οποιαδήποτε καλλιτεχνική εμμονή.

Τον Σάββα θα τον συναντήσεις στο Θέατρο ΑΤΤΙΣ – Νέος Χώρος, στις πρόβες με την Ομάδα Σημείο Μηδέν, αλλά και στους δρόμους να φωνάζει για έναν πιο δίκαιο κόσμο.

Οι Πέρσες αρνούνται να συνειδητοποιήσουν τη συντριβή τους και για αυτό η πτώση τους είναι τρομακτική. Είναι μοίρα των αλαζόνων να συνθλίβονται;

Η αλαζονεία αντανακλά την αρχαϊκή έννοια της Ύβρεως. Η Ύβρις είναι η τάση του ανθρώπου για το άμετρο, το υπερφίαλο, πρόκειται για μια εγωπαθή κατάσταση συνειδησιακής τύφλωσης και υπέρβασης ηθικών φραγμών και ορίων. Το εγώ των αλαζόνων είναι τερατώδες και αιμοδιψές. Στην Πάροδο των Περσών για παράδειγμα, παρόλο που όλοι διαισθάνονται την επερχόμενη καταστροφή, για να αντιπαλέψουν το αίσθημα του φόβου και της αγωνίας, όλοι μαζί αναφωνούν ότι έχουν

παντοδύναμο στρατό και είναι γεννημένοι για να πολεμούν και να κατακτούν εδάφη.

Ο ιστός της ύβρεως πλέκεται σε όλη τη διάρκεια της τραγωδίας. Με την έλευση του Αγγελιαφόρου και την αποκάλυψη της απόλυτης καταστροφής, οι Πέρσες δεν στέκονται αυτοκριτικά ή αναστοχαστικά ούτε στιγμή. Φτάνουν, μάλιστα, να αντιπαρατεθούν με το φάντασμα του νεκρού Δαρείου, τον οποίο πλέον θεωρούν θεό τους. Στην παραίνεσή του να πάψουν να πολεμούν στην Ελλάδα του αντιτάσσουν ότι διαθέτουν κατάλληλα εκπαιδευμένους στρατιώτες. Πρόκειται για τον απόλυτο παραλογισμό, αφού οι πάντες φαίνεται να χάθηκαν στο ανθρωποσφαγείο της Σαλαμίνας.

Μοίρα των αλαζόνων είναι να βαδίζουν με τα μάτια κλειστά προς τον όλεθρο. Πιστεύω πως οι κραδασμοί που εκπορεύονται από την τραγωδία των Περσών μας απασχολούν απολύτως σήμερα. Είμαστε στην εποχή που πρέπει να τραβήξουμε φρένο στον ξέφρενο ρυθμό της καταστροφής που συντελείται κάθε λεπτό γύρω μας. Να κοιτάξουμε επιτέλους πίσω και μέσα, αναζητώντας τους όρους μιας ριζικά αξιοβίωτης ζωής.

Το κείμενο του Αισχύλου μόνο πατριωτικό ορατόριο δεν είναι, όπως άστοχα έχει χαρακτηριστεί από κάποιους. Είναι μια προειδοποίηση προς την εξουσία οι Πέρσες;

Ο Αισχύλος δεν είναι καθεστωτικός ποιητής και θεατράνθρωπος. Δεν τον ενδιαφέρει να καλοπιάσει το κοινό και να τα βρει με την εξουσία. Είναι ο μαχητής των Περσικών πολέμων αλλά και ο μύστης των Ελευσίνιων μυστηρίων. Γνωρίζει καλά πως το λίκνο του Αθηναϊκού πολιτισμού αποτελεί ταυτόχρονα και μια κοιτίδα τρόμου. Δεν τον ενδιαφέρει να γράψει ούτε πατριωτικό ορατόριο, ούτε και ηθικολογικό αντιπολεμικό δράμα. Επίσης δεν τον ενδιαφέρει να διακωμωδήσει τους ηττημένους Πέρσες. Θα λέγαμε ότι στρέφει τον ραγισμένο καθρέφτη της κατεστραμμένης πλέον Περσικής αυτοκρατορίας προς τους αλαζόνες, φιλοπόλεμους και εξουσιαστές Αθηναίους, προειδοποιώντας τους πως έχουν αρχίσει να προσομοιάζουν στους χειρότερους εχθρούς τους.

Η πράξη αυτή επιτελείται με τα υλικά της Τραγωδίας, με τον εκστατικό μέχρι εσχάτων θρήνο των Περσών, με την τρέλα και το ενύπνιο της Άποσσας, με το σώμα – τραύμα του Αγγελιαφόρου, με την παρουσία του

φαντάσματος του νεκρού Δαρείου, με την Προμηθεϊκή εμφάνιση του Ξέρξη που πείθει έναν κατεστραμμένο λαό να παραμείνει υποτακτικός του. Είναι γνωστό πως η εναγώνια προειδοποίηση του Δαρείου δεν εισακούστηκε. Η συνέχεια της Αθηναϊκής δημοκρατίας είναι γνωστή. Επήλθε η παρακμή.

Το δίπολο πόλεμος – εξουσία και η τερατώδης πλάνη τους γιατί είναι ισχυρότερο της δημοκρατίας και του αναστοχασμού, που τόσο έντονα συναντάμε στο λόγο του Αισχύλου;

Η ένταση του δίπολου πόλεμος – εξουσία και ο βαθμός διάβρωσης που έχουν υποστεί από αυτό οι Πέρσες αποτελούν διαστάσεις της συνειδησιακής τυφλότητας που επέρχεται από την αλαζονεία τους. Η Ύβρη τούς οδηγεί στην Άτη, στη μανία, στην πλήρη απώλεια κάθε μέτρου και στην απόλυτη παραφορά. Στη διεσταλμένη στιγμή της πτώσης που μας αποκαλύπτει η τραγωδία του Αισχύλου, συναντάμε τους Πέρσες στο τοπίο της Νέμεσης, στον χρονότοπο της τιμωρίας και της εκδίκησης. Μήτρα της τραγικής ύλης είναι το Αδιέξοδο. Η ριζική άρνηση αυτοκριτικής και αναστοχασμού δεν τους αφήνει κανένα περιθώριο πέρα από την τρέλα και των άνευ όρων και ορίων θρήνο.

Για τους ηττημένους Πέρσες για όλα φταίει ο δαίμονας- θεός που δεν ήταν με το μέρος τους. Η μετάθεση των ευθυνών των πράξεών τους είναι αποτέλεσμα του ηθικού εκφυλισμού τους;

Ακριβώς. Αν η ευθύνη γυρίσει σε αυτούς τους ίδιους τότε θα υποχρεωθούν να μετασχηματίσουν τις πράξεις τους. Κάτι αδιανόητο. Η μετάθεση της ευθύνης στον δαίμονα – θεό που ήταν εναντίον τους είναι βολική, καθώς έτσι, μέσα από την τυφλότητά τους, μπορούν να υπολογίζουν πως την επόμενη φορά μπορεί τα δεδομένα να αλλάξουν. Οι νεκροί στρατιώτες αποτελούν για τους Πέρσες όπως και για όλες τις ανθρωποφαγικές εξουσίες απλώς παράπλευρες απώλειες.

Η ψυχοφυσική μέθοδος εκπαίδευσης των ηθοποιών για την ενεργοποίηση του σώματος και της φωνής των αντανakλαστικών και των αισθήσεων είναι, τουλάχιστον, απελευθερωτική. Μιλήστε μου για τη μέθοδο που ακολουθείτε.

Η μέθοδος Τερζόπουλου – Η Επιστροφή του Διόνυσου αποτελεί έναν τρόπο εκπαίδευσης των ηθοποιών, αλλά και έναν δρόμο καλλιτεχνικής

έρευνας και δημιουργίας στο επίκεντρο της οποίας είναι το Διονυσιακό ψυχοσώμα του ηθοποιού. Ένα σώμα μαλακό, πλήρως ενεργοποιημένο, με οξυμένες αισθήσεις και αντανακλαστικά, ένστικτα και φαντασία, το οποίο αποτελεί μήτρα γέννησης ηχητικών, ενεργειακών αξόνων, ψυχοσωματικών ρυθμών και κωδίκων που αποκαλύπτουν τη γλώσσα και τη φυσική παράδοση του ίδιου του σώματος. Δεν πρόκειται για ένα κλειστό σύστημα ασκήσεων, ούτε για κάποιο δόγμα.

Προσωπικά αντιλαμβάνομαι τη μέθοδο ως ζωντανό οργανισμό που διαρκώς εξελίσσεται και αλλάζει. Στην καθημερινή δουλειά νέα ερωτήματα τίθενται διαρκώς, νέες προκλήσεις, νέα πεδία έρευνας ανοίγουν κι εμείς προσπαθούμε να τα μελετήσουμε όλα αυτά στην πράξη, δοκιμάζοντας, αποτυγχάνοντας, ψάχνοντας. Η μέθοδος δεν παρέχει μια συγκεκριμένη αισθητική, ούτε αποτελεί λύση για κάθε πρόβλημα. Αντίθετα, μας προκαλεί γι' αυτό το άλμα στο κενό, για την αναμέτρηση με το άγνωστο και το ανοίκειο, μας ωθεί στην αναζήτηση αυτού που δεν υπάρχει ακόμα. Πρόκειται για έναν τρόπο ζωής. Μια γοητευτική διάσταση της καλλιτεχνικής περιπέτειας.

Τα αποτελέσματα των εκλογών της 25ης Ιουνίου επιβεβαίωσαν την ακροδεξιά μετατόπιση μέρους της κοινωνίας. Θα ήθελα να μου το σχολιάσετε

Αναμφίβολα, το πιο ανησυχητικό, νοσηρό σημείο των εκλογών είναι η μεγάλη άνοδος των φασιστικών και ακροδεξιών μορφωμάτων και προπαντός η είσοδος ξανά στη Βουλή των Χρυσανγιτών Ναζί, των φονιάδων του Παύλου Φύσσα, του Σαχζάτ Λουκμάν και τόσων άλλων ανθρώπων. Προσωπικά δεν είμαι απαισιόδοξος, αλλά ούτε και αισιόδοξος. Είμαι εναντίον και της ομφαλοσκόπησης και της τυφλότητας. Προσπαθώ να δω και να σκέφτομαι ατομικά και συλλογικά. Πιστεύω ότι χρειάζεται να κοιτάξουμε εκ νέου τον κοινωνικό παράγοντα. Οι άνθρωποι που πλήττονται καθημερινά θα πρέπει να αισθάνονται ότι έχουν δίπλα τους δυνάμεις του κοινωνικού και ταξικού κινήματος έτοιμες να συγκρουστούν για να διεκδικήσουν και να υπερασπιστούν δικαιώματα και κατακτήσεις που είναι αυτονόητες για μια αξιοπρεπή ζωή. Στη διαδικασία αυτή χρειάζεται να πορευτούμε συλλογικά, ασυμβίβαστα και ανυπότακτα. Τότε πολλά θα αλλάξουν και στο κίνημα και στην κοινωνία.